

Háború a nyugalomért

Lekció: Zsid 4,1-11/Textus: Eszter 8,1-9,19

2015. november 15.

Ez nem szimpatikus történet, mondjuk ki őszintén. Ha egyetértettünk abban, hogy Hámán terve a zsidók kiirtására micsoda démoni dolog, ha együtt mosolyogtunk vagy éppen csodáltuk a rejtőzködő Isten munkáját abban, hogy pusztá véletlenek sorozataként Hámán nemcsak nevetségesen megszegyenül, de végül azon a bitófán végzi, amit Mordokajnak állítatott, akkor most mintha visszafelé fordulna a szívünk. Mennyiben jobb, hogy a zsidók irtják ki a népeket, mint ha a népek irtanák ki a zsidókat? Nem csak valamiféle nacionalizmus mondathatna velünk olyat, hogy Hámán terve démoni, Eszter és Mordokaj cselekedete isteni? Nem a sötét bosszú véres története ez?

Igen, Eszter könyvének végét olvasva jogosak ezek a kérdések. Próbáljuk mégis megérteni, megragadni, onnan, ahova a ma olvasott bibliai szakasz elérkezik: *"A tizennegyedik napon már nyugalomuk volt, ezért az evés-ivás és az öröm napjává tették."* A véres események a zsidók nyugalomához vezettek. Megpihentek; először pihenhettek meg azóta, hogy kiadták Hámán rendeletét. Vizsgáljuk hát meg mélyebben azt az eseménysort, amely nem más, mint *háború a nyugalomért*.

Mindannyian tudunk kapcsolódni a nyugalom, a megpihenés gondolatához. Mindannyian harcolunk, küszködünk, hogy ezt valahogyan, valamikor megéljük. Mindannyian szembe találjuk magunkat ilyen vagy olyan ellenséggel. Lássuk ma, hogy hogyan vezet a harc a nyugalomhoz, a háború a békéhez.

1. Eszter harca a nyugalomért
2. Jézus harca a nyugalomért
3. A mi harcunk a nyugalomért

1. Eszter harca

Eszter túlélte a király elé való belépést, a király elfogadta a kérését, Hámán elpusztult, de a visszavonhatatlan törvény él. Valaminek történnie kell, mert a zsidók továbbra is halára vannak ítélve a birodalomban. A harc első ütközete reménytelen, de a háborút még nem nyerték meg. Hogyan születik szabadulás? - A válaszban ki kell mondanunk egy nehéz igazságot: a nyugalomért meg kell harcolni. Ennek a története áll előttünk.

A megoldás egy olyan újabb törvény megalkotása lesz, ami nem megsemmisíti az előzőt (az alkotmányosan lehetetlen), hanem felhatalmazza és felkészíti a zsidókat a védekezésre. Ezt nagyon fontos látnunk, hiszen a történettel való találkozásunkból fakadó első felháborodás éppen itt kezdhet el feloldódni. Mind az újonnan fogalmazott törvény, majd annak kivitelezése a zsidók önvédelméről beszél. Nem tudjuk, hogy mi történt a Hámán által kiadott rendelet, valamint a kiirtásra rendelt nap között eltelt 9 hónapban, de úgy tűnik, hogy fellángolt a zsidók iránti gyűlölet a birodalomban. Ilyen megjegyzéseket találunk erre nézve a szövegben: *"azt remélték a zsidók ellenségei,*

hogy elbánhatnak velük... akik gyűlölték őket" (9.1). A zsidók "rátámadtak azokra, akik vesztükre törtek..." (9.2). Valamint: "A király tartományaiban élő többi zsidó is összegyűlt életük védelmére, hogy nyugton lehessenek ellenségeiktől." (9.16). Vagy a hámani propaganda, vagy a beígért vagyon, amit elszedhetnek a meggyilkolt zsidóktól, felszította a zsidók iránti gyűlölet tüzét a birodalomban - mint oly sokszor a történelem folyamán. Sokan várták a napot, hogy rájuk törjenek, és kifosszák őket. Ez az a helyzet, amire a Mordokaj által fogalmazott törvény utal: "megengedte a király, hogy az egyes városokban lakó zsidók összegyűljenek életük védelmére, sőt, hogy elpusztíthassák, legyilkolhassák, megsemmisíthessék azokat, akik ... rájuk támadnak a gyermekekkel és asszonyokkal együtt, vagyonukat pedig zsákmányként elvehessék." (8.11) És végül, fontos megjegyezni, hogy ebben az összeütközésben, bár a törvény lehetőséget adott rá, a zsidók nem vették el a zsákmányt - ezt kétszer is hangsúlyozza a szentíró (9.10, 15).

Zsidó nacionalizmus? Véres és sötét bosszú? Zsákmányszerzés? Nem, hanem önvédő háború. Hogyan kerül a Bibliába, kérdezik sokan? A Biblia nem naiv, a Biblia realista: *ahol ellenség van, ott nincs nyugalom harc nélkül.* Ez ennek a világnak, a mi világunknak az alaptermészete. A háború, a gyilkolás nem jó, nem ideális, mindig csak két rossz közül a kisebb rossz lehet. De a helyzet az, hogy vagy elpusztítják a zsidókat gyűlölők, vagy pedig ők fogják meggyilkolni azokat, akik rájuk támadnak. És ez újra is újra megjelenik az életben: ahol ellenség van, ott nincs nyugalom, megpihenés háború nélkül. Ha az ellenség nem vonul vissza, nem válik baráttá, harccal kell megszerezni a nyugalmat. Meg kell harcolni a rossz főnökkel, az igazságtalan vagy korrupt intézményekkel vagy tisztségviselőkkel, elnyomó és hazug politikai rendszerekkel, az alattomosan támadó konkurens céggel, a sértett és mindig alánk vágó szomszédal vagy rokonnal, az ellenséggé vált egykori kedvessel, és folytathatjuk a sort. Ahol ellenség van, ott harcolni kell a nyugalomért, a békéért.

Ezzel együtt tegyük hozzá, minden ilyen megszerzett nyugalom ideiglenes és tökéletlen. Ideiglenes, hiszen új ellenség fog feltűnni a történelem színpadán, vagy életünk mindennapjaiban. Tökéletlen, hiszen nem teljes; lehet, hogy egy kisebb közösségnek békét hoz, de mások nem részesülnek benne. A második világháborúban meg kellett harcolni a nyugalomért a náci Németország ellen, de milyen nyugalom köszöntött be? Európának ebben a felében a Szovjetunió által biztosított nyugalom... Béke, de ideiglenes és tökéletlen béke. Eszter és Mordokaj megszerezte a nyugalmat a zsidó népnek a Perzsa Birodalomban, de vajon meddig tartott ez? És bár megölték az ellenségeiket, de vajon milyen mélyebb ellenségeskedést szült ez azok környezetében, leszármazottaiban, és az hol jelent meg újra a történelemben? Igen, ez a nyugalom mindig csak ideiglenes és mindig tökéletlen marad. Van-e innen út előre? Van-e megoldás, amely ennél többet ígér?

2. Jézus harca a nyugalomért

Az Ószövetségben a nyugalom egyik aspektusa az ellenségtől való megszabadulás, amint azt történetünkben is láttuk. Izrael számára fontos, amint minden nép számára, hogy nyugalmat találjon az ellenségeitől. De ezt a nyugalmat Isten népe Istentől várja,

hiszen Isten ígéri neki. Ebben az ígéletben azonban a politikai-katonai béke, nyugalom gondolata kitárul, és Istentől való, örök, teljes és tökéletes nyugalom ígéletévé lesz. A Messiás lesz az, aki ezt a kort, ezt a teljességet elhozza népe számára, aki teljes győzelmet, végleges szabadulást hoz minden ellenségtől. Isten elkészíti népe nyugalomát.

Ezt a témát veszi fel a Zsidókhoz írt levél szerzője. Először rámutat a politikai-katonai béke tökéletlenségére (itt a Józsué által megvalósított nyugalomról van szó, amikor bementek Kánaán földjére), majd erős buzdítást ad a gyülekezet tagjainak: *"Ma, ha az ő szavát halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket! Mert ha Józsué bevitte volna őket a nyugalom helyére, nem szólna azután egy másik napról. A szombati nyugalom tehát még ezután vár az Isten népére."* Mit jelent ez? A helyzet hasonló, mint Eszter idején: ellenség és félelem. A Rómában élő keresztényeket üldözik, a hitükért hátratételt szenvednek, akár az életükkel fizethetnek. Fenyegetettek. És mire van szükségük, mire vágnak mindennél jobban? Nyugalomra, megpihenésre, fellélegzésre. Az apostol azonban nem arra hívja őket, hogy ennek érdekében támadjanak rá ellenségeikre, és semmisítsék meg a gyűlölőiket. Nem arra hívja őket, hogy pusztítsák el a gyalázkodókat, az üldözőket, hogy nyugalomuk legyen (nem is lennének rá képesek, hiszen elenyésző kisebbség a keresztény gyülekezet), hanem azt mondja, hogy bízzanak, tartsanak ki, ragaszkodjanak Jézus Krisztushoz, a hitükhöz, mert így fognak bejutni Isten nyugalomába. Abba a nyugalomba, ami vár rájuk, amikor végre megpihenhetnek minden küzdelemtől, minden ellenségeskedéstől.

Hol van hát a harc a nyugalomért? Miért nem erre hívja őket? Mi változott meg? A válasz az, hogy valaki megharcolta a harcot az ellenség ellen, hogy megszerezze a nyugalmat: Jézus. Mert az igazi, teljes, tökéletes és végső nyugalom nem lehet e világ eszközeivel kiharcolni. De azt is láttuk, hogy ahol ellenség van, ott a nyugalomért harcolni kell. Nyugalom csak ott lehetséges, ahol az ellenséget legyőzik; az ellenség legyőzése pedig erőszakos és véres esemény. Ez Jézus harcának is a természete.

Ugyanakkor azt is láttuk, hogy az ellenség legyőzése erőszakkal csak ideiglenes nyugalomhoz hozhat, és később újabb ellenségeskedésbe torkollik. Ezért végső soron nem az ellenséget, hanem az ellenségeskedést kell legyőzni. Nem az ellenséget kellene elpusztítani, hanem azt az erőt, azt a valóságot, ami a másik embert, a másik közösséget, a másik népet ellenségessé teszi. Azt a hatalmat, ami miatt újra és újra feltámad a gyilkos indulat, a másikat megsemmisíteni akaró gyűlölet a világban. Hiszen végső és teljes nyugalom, megpihenés csak akkor lesz, ha ez megtörténik.

Jézus nem az ellenséggel harcol, nem a másik emberrel, mint korabeli zsidó nem a gyűlölt és gyűlölködő rómaiakkal. Hiszen azt tanította, hogy szeressétek ellenségeiteket, és bocsássatok meg nekik. Amit tanított, azt meg is élte. Jézus harca a gonoszság ellen, az ellenségeskedés ellen konkrét, fizikai, véres. De ebben a harcban ő szenved el az erőszakot. Ez a végső háború a gyűlölködés, az ellenségeskedés ellen, ami elhozza a végső nyugalomát és megpihenést. Miért és hogyan? Úgy, hogy megbékéltet Istennel, és megbékéltet egymással. Az ellenségeskedés végső oka az emberi szívben van. Hámán esetében is, a főnököd esetében is, a saját gyűlölségeid

esetében is. Ezért az ellenséget nem megsemmisíteni kell, hanem megbékélni vele. Jézus azért harcolta meg ezt az erőszakos és véres harcot, amelyben az erőszak ellene fordult, hogy megbékítsen Istennel és egymással. Hogy elkészítse a végső nyugalmat, a végső megpihenést (ami nem a temető nyugalma!).

De nem mindenki fogadja ezt el. Nem mindenki néz rá Jézusra, és nem mindenki kész megbékélni. Az egész világon minden népből vannak, akik elfogadják, és vannak, akik elutasítják. Ezért Isten népének teljes nyugalma még előttünk van. Egy nap teljessé lesz, de addig a napig még nekünk is harcolni kell. Lássuk végül, mi a mi harcunk!

3. A mi harcunk

Kell-e nekünk harcolni a fentiek fényében, és amennyiben igen, hogyan harcoljunk? Erre a kérdésre két gondolatban kívánok válaszolni. Az első harc, amit meg kell vívunk, az önmagunkkal való harc. A második, amiről szólnunk kell, a keresztény gyülekezet harca a gonoszság ellen.

Az önmagunkkal való harc. Mert Jézus Krisztus megvívta a harcot az ellenségeskedéssel, odaszegezve azt a keresztfára, és megszerezte ezáltal a nyugalmat. De vajon mi be akarunk-e lépni ebbe? Gyakran nem. Inkább keressük a nyugalmat, a békét, a megpihenést egészen máshol, ezer más helyen, mint Jézusban. Szövetségesünk ebben képzeletünk és fantáziánk, amely bármikor ingyen szállítja a megpihenésnek a valóságoshoz egészen hasonló élményeit. Elmész ebbe a világba, belépsz ebbe a fantáziába, otthagyd a mindennapok harcát, és szabadnak érzed magad. Álmodsz, mert ott az vagy, aki szeretnél lenni; nem kell törődni más emberrel, nem kell foglalkozni a nehézségekkel, nem zsörtöl a házastárs, nem nyomasztanak a számlák, nem aggódsz a munka miatt... Ott te vagy az úr, a szeretett vagy a szerető; ott te pusztítod el az ellenséget, ott te hajtod magad alá a főnököt; ott te rendezed be a világot... Igen, micsoda harc kijönni a bűnös fantáziavilágból, ami megnyugvást ígér és szállít akár évtizedek óta, hogy azt a valóságos nyugalmat ragadd meg, amelyért Jézus Krisztus a kereszten megharcolt. Harc, igen, harc mindezt megtagadni, a bűnös képzeletvilágból vagy akár cselekedetekből kilépni, a biztonságot, a felüdülést ott keresni, ahol Isten elkészítette számunkra. Az első harc, amit meg kell vívni, saját szívünk hitetlensége, lázadása, tiltakozása: hogyan lenne nekem elég a nyugalom, amit Jézus megszerzett? De amint őszinte vagy magadhoz, tudod, hogy nincs nyomorúságosabb, mint hogy csak a képzeletedben vagy, ami vagy. Csak ott pihensz meg, ott keresed, aki szeret, aki megelégit, ott éled meg a gyűlöletet - és ezáltal az egész bensőd fogoly. Egy illúzióban pihensz meg, egy illúziót kergetsz, míg végül magad is illúzió leszel. Valóság helyett menekülés. Az első harc az önmagunkkal való harc, hogy ott pihenjünk meg, ahol azt Jézus elkészítette.

A második, a keresztény gyülekezet harca a gonoszság ellen. Eszter harcát relativizálta Jézus harca, mert Eszter harca csak ideiglenes és tökéletlen nyugalmat szerez, Jézus harca pedig örök és teljes nyugalomba hív meg. De vajon ezzel Jézus harca végleg eltörölte Eszter harcának létjogosultságát? Nem kell a keresztény gyülekezetnek

fellépni az igazságtalanság, a gonoszság, a korrupció, a gyűlölet, az elnyomás ellen? Micsoda végeztes hozzáállás lenne, ha azt mondanánk, minket inntől már semmi sem érdekel, csak a végső nyugalom. Gonoszsággal, igazságtalansággal találjuk magunkat szemben? Nem számít, csak a végső nyugalom. Fel kellene lépni a normális életet fenyegetőkkel szemben? Minek, jön a végső nyugalom. - Micsoda cinikus válasz lenne! Még rosszabb, ha egyénileg ez úgy jelenik meg, hogy az én dolgom a magam "jézusi" nyugalmanak a megőrzése, ezért nem ártom bele magam semmibe, nem fogok kiállni a gonoszsággal szembe egy másik emberét, egy közösségért. Nem, Jézus harcának valós és befejezett volta nem arra hív, hogy inntől minden erőnkkel a magunk békességén munkálkodjunk. Nem azt jelenti, hogy nekünk már az ideiglenes és töredékes nyugalom nem számít. Mert a közösségben, a hivatásban, a világban konfrontálódni kell a gonoszsággal, és ez nem nyugalmat jelent. És ezt ne spiritualizáljuk el! A mi harcunk kell legyen, hogy valaki érdekében kinyitjuk a szánkat a munkahelyen, vagy az iskolában/egyetemen; a mi harcunk kell hogy legyen, hogy vezetőként szembeszállunk az életet megnyomorító struktúrákkal vagy tervekkel; keresztényeknek kell harcolni azért, hogy máshol ne üldözzenek keresztényeket; és sokáig folytathatjuk a sort.

Mindez pedig Jézus harcára mutat, hiszen a krisztusi módon megharcolt nyugalom a végső nyugalom előízét tartalmazza. Ahol mi áldozatra is készek vagyunk mások nyugalma, megpihenése érdekében, még ha az ideiglenes és tökéletlen is, ott Jézus Krisztusra, győzelmére és a végső nyugalomra mutatunk. Így megyünk be, sok harc között, Isten végső nyugalmaiba. ÁMEN

Lovas András